

Oponentní posudek diplomové práce:

Bc. Marie Filipcová: Pojetí biblické narace v českém umění od konce 40. let do počátku normalizace

Autorka si pro svoji diplomovou práci vybrala zajímavé a náročné téma. Do otázek umělecké tvorby zde silně zasahuje několik problematik: politická (kontext totalitního státu, který „vyprodukoval“ kategorii tzv. neoficiálního umění a ve smyslu existenciální reakce do jisté míry i formoval osobní spirituální cestu některých uměleckých osobností, včetně volby zdánlivě ahistorické křesťanské tematiky), sociální a psychologická (přinejmenším pro některé významné osobnosti, jejichž tvorbou se autorka zabývá, je charakteristická volba „vnitřní emigrace“) a umělecko-historická (biblická tematika, jejíž volba byla u všech autorů vnitřně hluboce odůvodněna, vytváří velice zajímavou a myšlenkově podnětnou spojnicí mezi uměleckou výpovědí datovanou do čtyřicátých až sedmdesátých let dvacátého století s raně křesťanskou a středověkou formulací sakrálního obrazu a biblické ikonografie).

Autorka tyto souvislosti identifikovala a průběžně je ve funkčně strukturovaném textu probírá. V tomto ohledu předložená práce vystihuje jádro problematiky, kterou v průběhu textu vykládá. Téma rozumně omezila na několik silných představitelů takto orientované tvorby, jednotlivé osobnosti jsou zvoleny odůvodněně, příležitostně by však bylo vhodné pro úplnost upozornit alespoň formou poznámky i na některé další autory a realizace (např. Vojmír Vokolek a jeho nástěnné malby v kostelech v Rozhovicích a Hrbokově, které rovněž vznikly ve sledovaném období, a které představují zcela odlišné pojetí od Medkových realizací v sakrálním prostoru).

Více než třetina práce se věnuje interpretaci zpracování starozákonních a novozákonních námětů, jež shodně volili pojednávání autoři. Zde autorka musela pracovat i se základní biblickou exegezí a vyrovnat se s ikonografií námětů zejména v období středověku - tedy v historické vrstvě, která byla pro autory z hlediska zpracování křesťanské tematiky obsahově a do jisté míry i formálně živá a inspirativní. Autorka není medievistkou, proto jí nelze vyčítat, že v rámci informativního výkladu středověké ikonografie nepracuje s prameny (*Patrologia latina*); přesto by bylo z hlediska odborné úrovně práce vhodnější čerpat informace nejen z prací určených spíše širší veřejnosti, ale i z autoritativnějších slovníků křesťanské ikonografie zejm. z německé odborné produkce, které jsou v literatuře standardně citovány (*Lexikon der christlichen Ikonographie* aj.). Na některých místech se nejistota autorky v této oblasti projevuje chybnou terminologií či výkladem (např. zjednodušující a zavádějící je tvrzení, že se „pašijová témata objevila již v raném středověku“ a sloužila tehdy k „edukaci věřících“; Zmrtvýchvstání není pašijovým námětem, s. 29. Neobstalo by ani tvrzení o archaických schématech východní spirituality ve vztahu k Sobotkově tvorbě, s. 35. Výklad scholastického myšlení ve vztahu k umění je nepřesný a spíše zmatený, s. 84. Mylný je názor, že „středověkým ideálem bylo uskutečnit Boží království na zemi“, s. 85, to by naopak byla hereze).

Interpretace specifického zpracování námětů vybranými autory lze obecně hodnotit pozitivně, nechybí v ní velmi dobré postřehy, v případě Věry Novákové autorka podnětně využila i rozhovor s umělkyní. Nechybí však ani místa, jež mohla být promyšlena důkladněji. Např. pro daný kontext podnětné existenciální napětí u Joba, prezentující etický střet trpícího subjektu s konvenčními postoji (spor s přáteli) a konečně i s Bohem je zde jen naznačeno. Paralela k situaci svobodného jedince v totalitním státě je mělká a zasloužila by hlubší rozpracování (s. 10n).

Obecně se mi výklad na mnoha místech jeví poněkud ochuzený o souvislosti např. ve vztahu ke kvalitní dobové tvorbě jejich souputníků, kteří se biblické tematice nevěnovali. Takto se vybrané osobnosti se svým dílem jeví poněkud osaměle, což jistě neplatí absolutně a o všech. Uvítal bych výraznější kontextualizaci.

Problematickou částí práce je její poslední kapitola. Autorce se nepodařilo dobře tlumočit uvažování vybraných intelektuálních osobností katolické církve Guardiniho a Maritaina. Její výklad trpí nepřesným pochopením textů a klopotným, stylisticky neobratným či přímo nesrozumitelným (chybným) formulováním jejich myšlenek (příklady prostupují celou kapitolou). Informace o nich zjevně získávala z druhotných zdrojů, které četla nepřesně. Snad jen nepozorným čtením recenze knihy Walter Zahner (ed.), *O podstatě uměleckého díla*, Praha 2009 napsané Janem Klípou (*Getsemany* 2009), jež je dostupná na internetu, mohla uvést, že Guardini v eseji *Obraz kultový a obraz zbožný* (text vznikl v roce 1937, první vydání v roce 1952) „reaguje“ na Beltingovu knihu *Bild und Kult*, která vyšla až o 53 let později (recenze není citována, jde jen o můj dohad, neboť Klípa zde vztah k Beltingově knize uvádí, ovšem jako příklad Guardiniho moderního uvažování, jehož východiska potvrdilo odborné bádání o půl století později). Kromě faktu, že texty zmíněných autorů na téma umění a křesťanské spirituality měly ohlas i v našem prostředí, se autorce nepodařilo vyjádřit výkladově nosnou souvislost s tvorbou vybraných autorů orientovanou na křesťanskou ikonografii. Kapitola se tak jeví jako nepříliš šťastný appendix jinak v mnohém sympatického a důkladně zpracovaného textu.

S přihlédnutím ke všem kladům i nedostatkům zpracování náročného tématu navrhuji hodnotit práci známkou chvalitebně.

Petr Jindra